

System psychosociální prevence pro studenty všeobecného lékařství

J A R O S L A V A K R Á L O V Á

PhDr. Jaroslava Králová, psychologička, působí na Ústavě sociálního lékařství a zdravotní politiky Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vedle výuky zaměřené na manipulaci a rozvoj emoční inteligence, je odbornou garantkou a koordinátorkou projektu ESF: System psychosociální prevence pro studenty všeobecného lékařství.

When Mrs. Kralova asked the students in the 5th year of their course of study in general medicine at the Faculty of Medicine UP in Olomouc (Czech Republic) the question, what would they be most afraid of, what would they fear for or be anxious about in connection with their commencement of employment, the answer was they felt a lack of information and experience in how to cope with a profession as strenuous as the medicine is without neglecting other social relations and the development of their own. Taking these findings as a basis, this questioning has resulted into the elaboration of a project with the title *The Psychosocial Prevention System for Students in General Medicine*, which succeeded in a grant scheme last year. The core of the project is the creation of an accredited module system for psychological prevention, including creation of training support for education and training of students. The system consists of the following modules to be developed: *Spending a Quality Life as Medical Doctor, Life Style as Self-Defense, Sound Relations – A Chance for Life, Don't Be Afraid of Communication, and The Doctor as a Medicine – the Art of Listening to Patients And How to Avoid Insanity.*

Ugľanské ponaučenia a výklady k evanjeliu zo 17. storočia (Ugľa, dnes okres Snina). Originál je uložený v Národnom múzeu v Prahe. Digitalizovaná kópia pamiatky sa nachádza v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV.

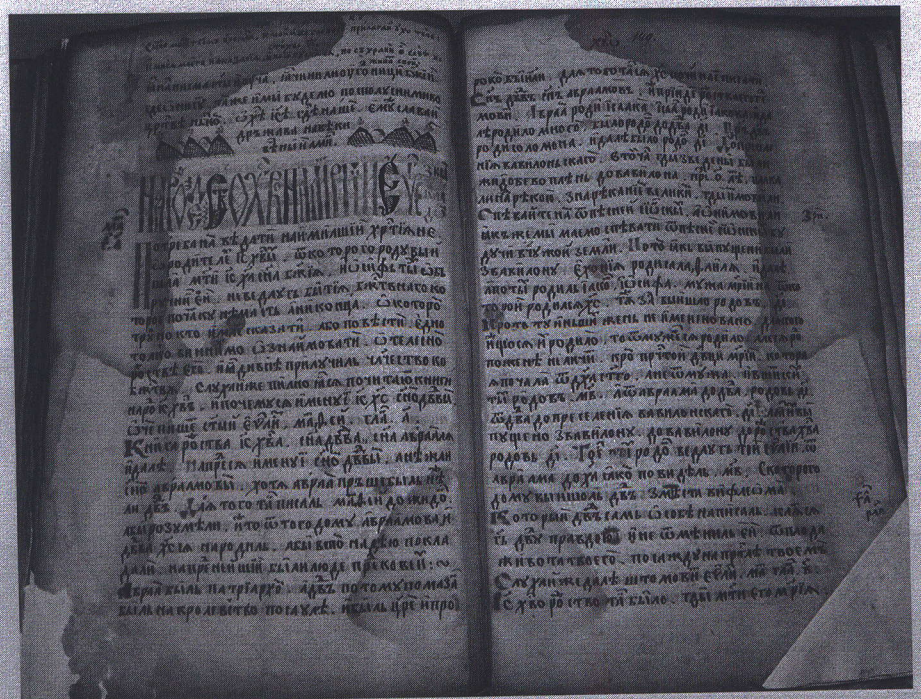
Pro absolventa medicíny je vstup do prvního zaměstnání velice obtížný. Na rozdíl od jiných profesí zde působí enormní tlak společnosti i jednotlivců. Dle periodických výzkumů veřejného mínění zaměřených na prestiž jednotlivých povolání je profesi lékaře pravidelně přisuzováno první místo. Všeobecně je uznávána náročnost přípravy a celoživotního vzdělávání. Tato profese je pod stálým drobnohledem médií už proto, že v podstatě každý jedinec se domnívá, že se může a má vyjadřovat ke školství, sociálním věcem a zdravotnictví. Jedná se totiž o oblasti, které bezprostředně ovlivňují jeho život a s nimiž má praktické zkušenosti. Lékařská profese je atraktivní – seriály a filmy z toho prostředí patří mezi nejsledovanější. Nese s sebou také velkou závislost pacienta, kterou ovlivňuje strach z nemohoucnosti, smrti. Lze říci, že je to pravděpodobně jediná

profese, jež zásadně vstupuje do života jedince po celý jeho život, navíc občas s klíčovým až fatálním dopadem.

Toto povolání obsahuje atributy hrdinství (např. boj o život, zápas s chorobou, hledání nových cest k zvládnutí nemoci). V současné době pocítujeme velkou absenci pozitivních hrdinů a hledáme je. Profese lékaře nám zde poskytuje prostor. To je i jeden z důvodů, proč veřejnost nepodpouští lékařům jejich selhání a pochybení, protože očekává jen vítězství.

Tato profese je celosvětově stabilně umisťována na první místo, co se psychické náročnosti, rizika stresu a syndromu vyhoření týká.

Školy připravují budoucí lékaře po odborné stránce kvalitně. Je tu však další rozměr, a to jsou psychosociální kompetence profese. Těm školám nevěnují patřičnou pozornost. Přitom dnes již víme, že

osoba lékaře v procesu léčby má charakter specifického „léku“. Například jejich chování výrazně ovlivňuje, zda jim bude pacient důvěřovat a respektovat navržený léčebný postup. Pacient není jen biologická bytost, ale také psycho-sociálně-spirituální. A lékaři svým chováním vědomě či nevědomě působí na všechny složky. Na druhé straně je lékař také jen člověkem. Jeho výkonová kapacita, stresový práh mají své hranice, má také svá osobní přání, potřeby, které si chce naplnit.

V roce 2004 a 2005 položila autorka studentům 5. ročníku oboru všeobecného lékařství LF UP v Olomouci otázku: „Čeho se nejvíce obáváte, z čeho máte strach, úzkost, až nastoupíte do zaměstnání?“ (Tab. 1). Jednalo se o studenty ČR a SR. Studenti deklarovali, že v rámci studijního programu postrádají informace a zkušenosti, jak se vyrovnat s náročností své profese a přitom nepřestat fungovat v rámci jiných sociálních vztahů a současně nezanedbat rozvoj sebe sama. Dále akcentovali vzdělávání zaměřené na navýšení psychosociálních a komunikačních kompetencí, a to jak ve vztahu lékař – pacient, tak i lékař – lékař.

Na základě získaných poznatků byl zpracován projekt *Systém psychosociální prevence pro studenty všeobecného lékař-*

ství, který uspěl v letošním roce v dotačním řízení. Projekt OP RLZ CZ 04.1.03/3.2.15.2/0353, jehož žadatelem je Univerzita Palackého v Olomouci, je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky (r. 2006 – 2008).

Tento projekt poskytuje cílové skupině šanci osvojit si takové znalosti a dovednosti, aby mohla výše uvedené realitě čelit nejen v profesním, ale i soukromém životě. Vychází z celostního přístupu ke zdraví, které chápe jako komplex vzájemně propojených složek (zdraví fyzické a biologické, emocionální, mentální, sebe-realizační, sociální, duchovní).

Nástrojem pro internalizaci těchto dovedností bude modulový systém psychosociální prevence akcentující potřebu vybavenosti profesními kompetencemi psychosociálního charakteru. Absolventi kurzů budou zvýhodněni na trhu práce svou připraveností v oblasti psychosociální, která jim umožní zlepšit jejich odolnost vůči pracovním stresům, optimalizovat pracovní výkon, podpořit profesní stabilitu a zvýšit svou flexibilitu na trhu práce.

Hlavní cílovou skupinou jsou studenti 4. a 5. ročníku magisterského programu všeobecného lékařství Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Vedlejší cílovou skupinou jsou zahraniční stu-

denti 4. a 5. ročníku magisterského programu všeobecného lékařství a lektori vzdělávacích/tréninkových modulů. Jádrem projektu je tvorba akreditovaného modulového systému psychosociální prevence včetně tvorby vzdělávacích tréninkových opor pro výuku a výcvik studentů. Vyvíjené moduly systému jsou následující:

- a) rovina celospolečenská – *Jak prožít kvalitní život v roli lékaře,*
- b) rovina hodnotová – *Životní styl jako sebeobrana,*
- c) rovina sociální opory – *Dobré vztahy – šance pro život,*
- d) rovina profesní komunikace – *Nebojme se komunikovat,*
- e) rovina psychohygieny – *Lékař jako lék – umění naslouchat svým pacientům a jak se z toho nezbláznit.*

Každý modul bude realizován v rozsahu 2 – 3 dnů. Studenti si budou moci volit jednotlivé moduly dle osobního zájmu. Po dobu studia budou mít šanci v podstatě absolvovat všechny moduly.

Partnery tohoto projektu jsou Fakultní nemocnice Olomouc, Spolek mediků Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, TARA Professionals, o. p. s., Motivace – životní styl, o. s., Masarykova Univerzita v Brně.

Tab.: Výskyt obav, úzkostí a strachů studentů z nástupu do zaměstnání

Kategorie odpovědí	2004		2005	
	četnost	%	četnost	%
I. Oblast pracovních vztahů a pracovní komunikace	153	39,3	200	54,6
1. pracovně právní vztahy	61		59	
2. pracovní stres	60		85	
3. najít práci	23		18	
4. najít práci v oboru, který mne zajímá	9		38	
II. Oblast výkonu profese	196	50,4	137	37,4
5. odborná selhání	80		71	
6. nedostačující znalosti, zejména praktické	50		54	
7. zvládání administrativního systému	27		1	
8. komunikace s pacienty a jejich rodinou	27		10	
9. soudní žaloby, nežádoucí medializace	12		1	
III. Osobní sféra	40	10,3	29	8,0
10. nízké finanční ohodnocení	21		17	
11. zvládání práce a rodiny	9		9	
12. ztráta volného času	5		3	
13. nejistota z budoucnosti	5		0	
Celkem	389	100,0	366	100,0